

ALFÖLD

SZÉPIRODALMI, MŰVÉSZETI, TÁRSADALMI ÉS KRITIKAI KÉPES FOLYÓIRAT.

FELELŐS SZERKESZTŐ: HONISCH L. ISTVÁN.

ARAD, 1902. NOVEMBER HÓ 16.

II. ÉVFOLYAM 23. SZÁM. ════════

═══════ MEGJELNIK MINDEN

MÁSODIK VASÁRNAP. ════════

SZERKESZTŐSÉG: SZABADSÁG-TÉR 16. SZÁM.

KIADÓHIVATAL: JÓZSEF FŐHERCZEG-ÚT 22.

Előfizetési ára: Egy évre 10 kor.

Egyes száma 40 fil.

ALFÖLD

SZÉPIRODALMI, MŰVÉSZETI, TÁRSADALMI ÉS KRITIKAI KÉPES FOLYÓIRAT.

Felelős szerkesztő: HONISCH L. ISTVÁN.

SZERKESZTŐSÉG: SZABADSÁG-TÉR 16. SZ.

KIADÓHIVATAL: ARAD, JÓZSEF FŐHERCZEG-ÚT 22.

MEGJELENIK MINDEN MÁSODIK VASÁRNAP.

Előfizetési ára: Egy évre 10 kor. Egyes száma 40 fill.

LEMONDÓ TISZTEK.

Arad, november 15.

Igen nagy arányu az a budapesti mozgalom, melyet az ottani tartalékos tisztek indítottak.

Arról van ugyanis szó, hogy a Nessi Pál országgyűlési képviselő sérelmes esetéből kiindulva, néhány száz tartalékos tiszt lemond a rangjáról. Becsületszavukkal kötelező nyilatkozatot irtak alá, hogy alkalmat adjanak a lelükben és szívében megnyilatkozott ama undornak kifejezést adni, mi a kiálthatatlan osztrák néphimnusz hallatára elfogja őket.

— És jól van ez így, bárcsak az ármádiának összes magyar tartalékos tisztjei oda dobnák a közös hadügyministernek azt a fekete-sárga jelvényt, a minek hordása a császári és királyi közös tiszteken kívül — nemzetiségünk és magyar államiságunk szégyenére — még a magyar királyi honvédségünknek is viselnie kell.

— Sőt mi több, azt kívánják a magyar embertől, hogy mindenek felett tiszteletben tartsa azt, ami az Osztráknak szent és kedves. Szó sincs róla, tiszteletben is tartaná a magyar és respektálná is a szomszéd nemzet színeit, jelvényeit és himnuszát — ha odaát szint és oly tisztelettel és joggal megillető elismerő véleménnyel lennének a mi dicsőséges történelmi multunk iránt, színeink és jelvényeink, nyelvünk és államiságunk iránt. De mivel ez megfordítva van — tehát ők se követeljenek tőlünk tiszteletet sem az osztrák nevű államnak, sem a kétféjű sasnak, még kevésbé a Gotterhaltenak és a fekete-sárga

színek . . . Gyűlöljük ezt mi mind, szívből és lélekből egyaránt: éppen olyan mértékben, a mint ők azt teszik mivelünk.

— Vagy nincs arra elég példa nap, nap után, hogy a mi vérünkkel szerzett magyar földön, tehát a Magyar Állam jogos területén belől, ha a nyilvános helyeken nemzeti magyar dalainkat játszák vagy énekelik . . . Nem-e tündetőleg kel fel a császári és királyi közös németlelkű katona tiszt és ott hagyja azt a helyiséget, a hol a magyar faj szellem dalban meg mert nyilatkozni . . . Kell-e ennél égbekiáltóbb durva tiszteletlenség fajunk, nemzeti-ségünk és államiságunk iránt.

— És van akkor még arra az osztráknak kikérni, sőt mi több, megkövetelni az irántuk való tiszteletet, színeik és jelvényeik elismerését.

— Az idők jele már mutatja, sejteni engedti azt, hogy nincs már nagyon messze az az idő, amikor az osztrák be fogja látni, hogy a magyart tisztelni kell és annak történelmi multját színeit, dalaival együtt el kell ismerni, mert hogyha ő azt nem teszi, hát el fog pusztulni — a maga erejét fogja azzal megsemmisíteni, ha a magyart lenézi és annak államiságát az ő hatalmi tartományának tekinti. Ma még ez fájdalom így van . . . de ha egyszer talpra áll a nemzet . . . a magyar — egy szív, egy lélek és egy száj — és a legszorosabb értelemben vett *egy erő* lesz. Reszkessen akkor az osztrák! . . . mert igen késő akkor a magyart elösmerni, hogy mint állam létezik és hogy mint olyat tisztelni is kell . . .

— Az idők hosszú és csendes folyását

KRÓNIKA I.

ZSINDELYKE ÉSZREVÉTELEI.

Ellesett párbeszédéből,

A mint hallom, nagy arányokat öltött Aradon a leánynevelési mozgalom. Hunyady János és Jancsoviics Ferenc tanárok mindent elkövetnek, hogy nemes eszméjük megvalósulhasson. Bizonyára nem is marad sikertelen a két jeles tanár vállalkozása.

Hogyha már az idén létesítettek volna leánygymnáziumot, akkor bizony én se jöttem volna ide, ezek a német szveszterek közé: hanem beiratkoztam volna a leánygymnáziumba. . . . Az aradi leánygymnáziumnak még az az előnye is meg lesz, hogy mind feleséges tanárok fognak ott oktatni. Különben is azt hallottam, hogy az egyik tanár Jancsoviics Ferenc fel is van lázadva a jelenlegi leánynevelési rendszer ellen. Ő, hogyha tőle függene, hát reorganizálná a nő szellemének ez időszakos fejlődési módját: szóval, annyira el van telve a nőnevelési rendszernek egy új, korszakalkotó, mindeket felforgató és megújító módjával, hogy még ha az utcán jár és egy leánygymnáziumba való serdülő leánykával találkozik, hát a nagy fellekesültségtől a lélek ambíciójának pirossága futja be az arcát. Ezt a mint hallottam sokan félre magyarázták. — De én meg vagyok arról győződve, hogy a különben is mindenkor piros arcú tanár urnak — a kít személyesen is ismerem — lelkes újító szándéka hajtja arcába az ambíció fokozta pirosságot.

— Tehát Aradon élő serdülő leánytársaim, csak fel a szent, magatok iránti lelkiismeretes kötelesség teljesítésére: és iratkozzatok be a létesítendő leánygymnáziumba, hogy egyenlő műveltségünk legyen az önző férfiak műveltségével. És meglassátok, hogy el jön majd az az idő, a mikor nem lesz annyi kényszerből kötött házasság: nem lesz annyi nőproletár, a kik, hogyha férjhez mennek, megmételtyezik a társadalmat, (ezt ugyan nem értem, hogy mint mételtyezik meg, de olvastam, hogy így van, hát én is leírtam) . . . Igen, kedves leánytársaim, hát fel a szent küzdelemre — és szívjátok magatokba a leánygymnáziumban oktatandó tudományokat, hogy ne kelessen a bizony nagyon sok esetben igen gyenge férfikarokra támaszkodni. Miért is, hogyha önállóok lehetünk . . . akkor bizony oktalanság a férfiak zsarnokságának alávetni magunkat!

— Azt hiszen, hogy tőlem telhetően eléggé érdemlegesen szoltam hozzá a nőnevelés szent ügyéhez, tehát most már itt az ideje, hogy másról is tereferéljek . . .

Hallom, hogy már az aradi korzó csak úgy hemzseg az őszi és téli hajlós divatos kosztümtől . . . Barátnőm most készíti a korzó jegyzeteit

— a magyarra alkalmas pillanatban, a sors egyszerre csak megváltoztatja és olyan rohamlépésekben fog előtörni a sors korszellemé, — melyben aztán a magyar faj igazsága olyan érvényt fog az osztrák felett szerezni, a minőt a világ, a történelem még eddig nem látott.

— Vagy mit gondol az osztrák hata'mi fegyelem, ha a sors úgy hozná, hogy a tisztii rangjukról lemondott ezrekre menő intelligens magyar fiúk egyszer — (ha majd annak úgy kell lenni) — a magyar legénységgel egy sorban harcol a volt tiszt az ellenség ellen — hogy engedelmeskedni fog az a német vezényszónak — engedelmeskedni fog az az osztrák császár és királyra felesküdt kötelező fegyelemnek?

— Meg fog bomlani az a fegyelem, hiába való az eskü, mert édes anyáknak, a magyar földnek mindenkor több és igazabb kötelességgel és életáldozattal tartozunk, mint az osztrák szellemü uralomnak.

Igen, az idők jele már ujjal mutatja azt az irányt, a honnét e kor leigázó szellem megkapja a kegyelemdöfést és semmivé lesz! . . . Tehát csak hadd bomoljon meg az a fegyelem, mely a magyar szellemet leigázni akarja. Hadd mondjanak le a magyar fiúk tisztii rangjukról, dobják oda azt a rangot, a melylyel ha megtartaná, meguláznák vele ö magukat.

HONISCH L. ISTVAN.

I G A Z.

Igaz —
 hogy ha csalódik is szívünk
 Bánatában is
 feled—feled
 Igaz
 hogy az őszi hervadásra
 Jó még tavasz
 lesz még kikelet.

De azért a száraz kis levélke
 A melyik egyszer a földre hull
 Soha többé
 Semmiféle
 Tavaszra már nem virul.

Köpf Kálmán.

és a legközelebbi írásomban óriási meglepetésekkel fogok szolgálni: barátóm most csak azt jegyezte meg, hogyha a szép Katalin: Zilahiné a korzón végig megy a drága Zsüllel hát mindenki utánok néz — nem is esoda, Zilahiné a legszebb Katalin . . . most jött haza Budapestről, a hol mondja: hogy inkább szeret lenni mint Aradon — mert ott nem írják róla azt, hogy tanuljon játszani Karácsonyi Mariskától . . .

— A barátóm még azt jegyezte meg, hogy roppant snajdig asszony Schör mérnökne, a korzón egyelőre az ő tolettjei vezetnek — a lányok között pedig Neuman Margit viseli a legizlésebben szabott ruhákat, nem is esoda, mert éppen a napokban jött haza Bécsből.

— Meg vagyok győződve a szép Neuman Margit honleányi érzelméről és egész nyugodtan merem állítani, hogy csupán a divatot hozta magával a esuf császár városból — de a ruhái kivitele minden bizonnyal a magyar női szabó ipar remeke.

— Hallom, hogy Tedeschy Vici bácsi erősen tiltakozott az ellen, — miatha ő már megrokkant dereku lenne, sőt, mondja: még a legfárasztóbb és mély hatástól duzzadó — szónoklatok után is úgy jár-ke az utcán, mint egy gladiator, nem hogy még idő előtt be adná a derekát a rokkantságnak. Hát akkor bizony nem is csodálom, hogy a Pölzl kávéház összes hölgyközönsége annyira rajong a nagy szónoki tehetségű Vici bácsiért. És most már azt még kevésbé csodálom, hogy annyi leány aspirál az ő kezére a sok között még az én nem éppen esitri-vöröshaju, de egyébként igen szép és fekete szemű barátóm is.

Hogyha Lacay Endre nőtlen volna, hát a jelenlegi pillanatban Aradon a legjobb parti ő volna.

— Gyönyörűséges dolog lehet az, mikor valakinek hat ezer korona évi jövedelme van és abból úgy szólván csak a feleségre kell költeni. De mivel Lacay tudtommal nős ember, hát egy cseppet se sajnálom a fiatal szép és kedves feleségétől, hogy ilyen busás jövedelemre tett szert az ura . . .

— Csak aggaszt az a körülmény, hogy Lacay zsenri vér; vajjon a kis iparosok nem vallják nagy kárát annak, hogy a nem hét szilvafást: megvető osztályból állítottak fejet a bank élére . . . Én bízom Lacay Endrében, és hiszem, hogy az Ipar és népbank, mint olyan, a Lacay vezetése alatt a címnek is meg fog felelni.

Azon veszem magamat észre, hogy pompás bankdirektorné tudnék lenni: de a pompától eltekintve — nem a szó teljes fogalmát érve. Én bizony mindent elkövetnék, hogy az uram titkait megtudjam, illetve, hogy egyáltalán előttem titkainak nem szabadna lenni. De azt aztán még kevésbé engedném meg, hogy a törzén spekuláljon . . .

— Kiváncsi vagyok, hogy vajjon megtéríti-e

az Ipar és népbank igazgatósága az elsikkasztott összeget?

— Nem értek a jogi tudományokhoz, de annyit mondhatok, hogyha az én hozományom Ipar és népbank részvényekben volna . . .

Kikaparnám az összes nagyság s és nem nagyságos inkább t. e. igazgatósági urak szemét, mintsem beleegyeznék abba, hogy a tartalék alapból írják le az elsikkasztott és egyéb hamisítások okozta hiányokat.

A tantimnak is van néhány részvénye, a melyeket nekem ígért, ha férjhez megyek, meg is írom neki, hogy ne legyen a jogaiból egy juttányít se.

A hölgyeknek még mindig igen tetsző Lukácsy Lajos bácsi, hallom félt engem, hogy kitesznek a német sveszterek zárdájából, — ha hebizonnyul az a gyanu, hogy a kedves Alföldbe én írom a Krónika I-et . . .

Nem sokat törődöm én azzal . . . Különbben is nyugodt lehet a kedves Lukácsy bácsi, hogy van nekem ahhoz való eszem, hogy miként kell valami gyanut magamról elterelni.

— Küönbben is, mióta a pomádés sveszter rajta vesztett a Wiener Carikatuzennel, azóta nincs mitől tartanunk: a sveszter igen jó hozzánk és most már nem is lesekszik.

Alig várom, hogy itt legyen a karácsony, írják otthonról, hogy valószínűleg az ezred orvos ur is otthon lesz, mert most szabadságon van . . . És dagassza a mellét az a dicsőség és okirat: mit lelkiismeretes működésért a hadügyminisztertől kapott.

— Sajnálatos esemény történt a völgeény jelöltemmel, keserü könyvek között írta meg az anyukámnak, hogy az egyes dunkliból éppen most jött ki: és írja tovább, hogy alig várja megszabadulását a huszáruniformistól — no én pedig erre azt mondom, hogy az anyámasszony katonákat nem szereti a —

Zsindelyke.

A NYOLCADIK KERÜLET.

Arad, november 16.

Ha igazak azok a kétségek, amelyeket a város szerdai közgyűlésén a városatyák szaporításával járó új kerület-beosztásáról elmondtak, akkor Aradnak lesz egy jeles kerülete, mely bámulatos lesz ki esiben a Pavlovics Lyubomirok, Korodi-Lutzok országgyűlési képviselő választó kerületeihez. Tudniillik nemzetiségi kerület lesz. A legközelebbi választásnál majd fel fogják használni a kedvező alkalmat a mi saját helyi Szuesu Jánosaink, Pop-Csicsó Istiványaink és Russu Síríanosaink s a város törvényhatósága majd azon veszi észre magát, a megye-

háza nemzetiségi vitái színhelyet változtatva átmennek majd a városháza közgyűlési termébe, s a hirlaptudósítóknak majd románul is meg kell tanulniok, hogy hű tudósítást hozzanak a városi közgyűlésekről.

A nyolcadik kerület (a jövő évben négy helyen már nyolc kerületünk lesz) választói tisztán román és szerb polgárok, akik eddig részben a harmadik, részben a negyedik kerület magyar iparosaival és tisztviselőivel együtt szavaznak. Ezután külön fognak egy kerületben szavazni, a város törvényhatóságának meg kell hajolnia a népakarat ilyen megnyilvánulása előtt. S a nyolcadik kerület választói igen okosan fogják tenni, ha a maguk kiválasztott embereire fognak szavazni. Sem Kiss Ferenc, sem Mülek Lajos nem érti az ő nyelvüket, nem ismeri a bajukat, nincs hozzá bizalmuk, természetes tehát, szavazni nem fognak. Igérhet nekik Mülek Lajos uram és Kiss Ferenc uram *magyar nyelven* akár had- és adómentességet is, arra az én gáji és tanya polgártársam sokat fog adni. Ha azonban Szucsú János ur vagy Russu Siriánu kartársam *román nyelven* csak negyedrészt annyit ígér, már megnyerte a nép kegyét. Ez így van, és helyesen van így. Én arra szavazok, aki bizalmamat bírja és nem arra, akitől idegenkedek s aki velem nem egy vérből, nem egy fajból, nem egy családból való.

Senkinek nem jutott volna eszébe szól emelni ezen kerületi beosztás ellen, senki sem idegenkedne Popp Csicsó Istvánnak és Szucsú Jánosnak városatyaságától, ha tudnák, hogy ezek az urak tiszta önzetlenségből üznék nemzetiségi politikájukat s azokat az eszközöket, amelyekkel törvényt szelnek, valósággal abból a célból használnák, amely célból a törvény azok használatát megengedi. Teszem például a saját anyanyelvüknek a közgyűlési teremben való használatát.

Én például meg vagyok győződve arról, hogy ha Szucsú János, vagy Velics Mihály a város törvényhatóságába bekerülnének, ott román beszédek tartanának. Ezt megengedi a törvény amiatt, hogy velük egy nyelven tudók is megérthessék a beszédet. A megye törvényhatóságában igen sok csak románul tudó képviselő van, itt tehát meg lehetne indokolni valamennyi román beszédet. De mi utja volna a város közgyűlésén románul beszélni. Hát van-e ott csak egy városatya is, aki magyarul nem tud? Dehogyan van, itt alig van egy-kettő olyan, aki románul is tud. Hát akkor mi célja volna a nemzetiségi városatyáknak a román beszéddel? Sem az, hogy jobban megértsék őket, sem az, hogy meggyőződve legyen az érvelésük, hanem egyedül az, hogy tüntetni akarnak törvényadta jogukkal.

Ugy Szucsú János ur, mint Popp C. István ur, — hogy a felhozott neveknél maradjunk — igen hazználható, értelmes, művelt tagjai lennének a vá-

ros törvényhatóságának. Az ő jogi tudásuk és széles látókörük, műveltségük nagy hasznára lehetne nem egy közügynek. Legyenek tehát szívesen látottak a városháza dísztermében. De csak addig, amíg mandátumukat nem tüntetésre, hanem a közügyek istápolására használják.

HEINE.

I.

És bosszantottak és gyötörtek,
Kinoztak szerfelett . . .
Az egyik gyűlölt tudniillik,
A másik szeretett . . .

Megmérgezők, a mit lenyeltem,
A bort, a kenyeret . . .
Emez haragja vak dühében,
Amaz, mert szeretett . . .

És ő kitől bolondos szívem
Legtöbbet szenvedett, —
Ő sohse gyűlölt, sohse gyűlölt,
Sohase szeretett . . .

II.

Eső, vihar. Szörnyű egy éjjel,
A szél csapkodja ablakom.
Vaj' merre járhat, mit csinálhat.
Az én szegény, kis angyalom,
Szegény, kis árva angyalom?

Ah, látom. Ott áll ablakánál,
— Csak a sötétség van vele, —
Néz, néz merőn a semmiségbe
S szeme könnyekkel gyűl tele,
Égő könnyekkel gyűl tele . . .

Biró Arthur.

KRÓNKA II.

ARADI KORZÓ.

Arad, november 16.

Mióta újabb és újabb panamak ütötték fel fejüket Aradon, lehetetlen bizony nagy háttérű gondolatok nélkül végig menni Arad a—b vonalán délben tizenkét és egy, este hat és hét óra között Elmelkedni lehet ezenközben s nagyon sokat lehetne írni erről.

Az irodalom könnyű lovassága nem is hazudott, amikor a pasztellek édes színeivel festette meg a déli korzót a város életét, s becsempészte a köztudatba, hogy e nyílt világ élete csupa rózsás szí-

AZ „ALFÖLD“ SZÉPSÉGRÓVATA.

Laczay Boriska

nekből van összeszőve. Napsugár, illat, csipke, női kacaj az ő rekvizitumaik, és kívülről nézve valóban igazuk lehet. E lehangított s a hétköznapokra is állandósított farsangi menetet nézni szép látvány; résztvenni benne pedig kedves, mulatságos, jó érzés lehet. Ám a kirakat csak a szemnek tetszetős, a város levegője tel van miázmával; s aki városjáróvá lesz, azt a mételey kikezdi. Ide vezethetők vissza kis és nagy drámák: házasságtörések, boldogtalanságok, sikkasztások és bűnök. Aztán előkerül a börtön.

Nem a moralista-fontoskodás mondatja velünk ezeket. Csak tessék minket egy kicsit komolyan venni és elgondolkozni azon, amit mondunk; és önök is meg fogják állapítani, hogy a város, a korzó, az Andrassy-tér hatása hasonlatos a kártyához, vagy a pálinkához. Akit a kártya, vagy a pálinka szenvedélye hatalmába kerít, az elveszett ember. Ugyanígy vége annak is, aki nem tart mértéket a városjárásban. Csakhogy ez nehéz, mert az ember gyönge teremtés, nem tud ellentálni a esabításoknak. A esabítás: az a sok apró szép komizság, amelyet a könnyed leírásokból a megünásig ismernek. Udvarlás, bókolás, jelentés, köszöntgetések, titkon váltott pillantások, szemekkel elmondott szerelmi vallomások, flirt, amely nem ártatlan, mert az ember követeli a folytatását és követeli a következetességet, ha ma rám mosolyogtál, akkor mosolyogj rám holnap is. Ha holnapután is mosolyogtál, akkor a

következő napon megvárlak, amíg félreeső utcába érsz és ott megszólítalak. És ha megszólítalak, felelned kell, — és végül: kell, kell, kell hogy meghallgass.

És még jó, ha csak ennyi következik. Mert következhetik más is. Rossz ruhában, vagy egyetlen jó ruhában nem lehet állandó alakjává lenni a városnak. Lenéznek, kinézik, nem veszik észre, aki nem „öltözködik“. A cipőjét tudják, az utolsó ruhadarabját le egész a keztyűig, hogy vajjon rajta volt e tegnap? A félretaposott sarkuaknak végük van. Inkább nem enni, mint rosszul öltözködni. De mert a gyomorral nem lehet alkudni, pénzt kell szerezni, ebédre, meg vacsorára. És mert pénzt manap nem lehet szerezni ebédre, meg vacsorára, így érik meg lassan az ember sikkasztóvá, egy hitvány, kártékony szenvedélyért. Az asszony tolvajjá teszi az urát, mert a toltette egy vagyont eszik meg, a rend, a nyugalom és a békesség fölfordul, de délben a korzón, a főtér napsugaras oldalán, szépen, könnyedén, előkelően sétálunk, akik csak élünk és számíttatni akarunk.

Évekkel ezelőtt, mikor az izléstelenségnek a zöld cipő volt a divatja, nem tudom emlékeznek-e még rá, egy fiatal ember járt be a városba, kamáslian, gummi-köppenben, monoklival, cilinderrel, görbe ezüst-foggantyus bottal. Kereskedősegéd volt egy Andrassy-úti divatárus üzletben. Megmosolyogtunk, de én sajnáltam, mert láttam őt, amint a főnőke ki fogja dobni és akkor szegénynek lopnia kell. Ugy is lett, — a törvényszéki rovat vezetői tanuskodnak mellette. És ismerek egy öreg embert, ősz fejjel harmincz forintért napidijaskodik valahol. Egykor, ifjúságában jogász vala és karrier előtt állt. Talán két vizsgája hiányzott mindösszesen, de levizsgázni nem tudott, mert nem tudott tanulni, nem volt érkezése rá, a város nem engedte. És éjszaka, a sarok körül látni cifra tollas kalapú nőket, az ajkuk, az arcuk festett s a szemök örökké kaesintásra áll: e szegény, szánandó teremtések egykor joggal hordták az arany karikát ujjukon és rendes, tisztességes polgárasszonyok voltak. Egyszer benn voltak a városban, aztán többször is, férjök kirugta őket, a szeretőjük elrugta őket, és most ajkuk a fonográf érzéketlen állandóságával modja: Édesem . . .

A nagyváros zajló, vonagló, tülekedő sokaságában hányan élnek szerencsétlenek, elbukottak! De hányan! Akiket a város falt föl, mint ahogy fölfalja a kártya, a pálinka, az ópium az ő áldozatait.

Ime, finom a pasztellek ellenképe, bárha sok reménység nincs reá, hogy valaki visszahökkenjen tőle.

A NŐ JOGA.

Sajátságos, hogy míg keleten a többnejűség hazájában a hárem hölgyei sorsuk javítása érdekében mozgnak és reformokat követelnek, addig a művelt nyugaton elég nagy számmal vannak a többnejűségnek bevallott hívei: a mormonok és be nem valott hívei talán még nagyobb számmal férfiak és nők között egyaránt.

Pedig a történelem tanúsága szerint a nőnek egyáltalában nem áll érdekében a többnejűség, mely számára a rabszolgaságot jelentette, melyből csak a kereszténység hirdette egynejűségévé váltotta meg.

Különös nagy okának kell lennie annak, hogy a nők között is akadnak, akik nemük számára a régi szolgaságnak ezt az állapotát visszavánják. Ez után az ok után nem is kell sokat kutatnunk, könnyen meg fogjuk találni s ha a többnejűség eszméje nem is fogjuk helyeselni, megértjük, hogy mi hozta létre az emberi szellemnek ezt a sajátos eltévelyedését a haladás útján.

Futólagos pillantást kell csak vetnünk a statisztika adataiba s sokat meg fogunk rögtön érteni: a nők száma jóval felülhaladja a férfiak számát. A magyar birodalomban a legutolsó népszámlálás adatai szerint 90,255-tel nagyobb a nők száma, mint a férfiaké. Ha tekintetbe vesszük, hogy az együttes lakosságnak csak 40-20/100-a él házasságban, úgy csakugyan kétségbe kell esnünk a nők sorsa felett. És pedig nemcsak azért, mert be kell látnunk, hogy a nőknek aránylag óriási százaléka igazi, természetes hivatását be nem töltheti, anya nem lehet. Még ennél nagyobb baj is fenyegeti társadalmunk mai viszonyai közt a nőt: szüleinek munkaképtelenné válásával, vagy elhaltával nincs miből élnie.

S ez a baj különösen a mi lányainkat, a középosztály leányait fenyegeti. A felső tízezer leányának van miből élnie. A nép testi munkával foglalkozó rétegében a férfi, ha nem is bírja eltartani a nőt, vagy ha nőtlennek maradván nem vállalkozik eltartására, már hosszú idő óta legalább nem irigyli tőle a kenyeret, megosztja vele a kenyeret adó munkát, s a nő, ha szerényebb díjazás mellett is kell dolgoznia, mint a férfinek, megél, mert igényei is szerényebbek.

A művelt, de vagyontalan középosztálynál egkedvezőtlenebbek a viszonyok. Ennek az osztálynak férfiai közül maradnak legtöbben nőtlenek a megélhetés nehézségei miatt s ha nősülnek, gyakran a gazdagabb, vagy legalább kisebb igényű iparos családból választanak feleséget. Még súlyosabbá teszi a helyzetet, hogy a tekintélyes számot kitevő katólikus papoknak egyáltalán lehetetlen a családalapítás. Itt vannak aztán a nagyobb számú katonatisztek, akiknek szintén lehetetlen a vagyontalan közép osztályból venni feleséget, ha csak — ami

bizony ritka dolog — maguknak nincs vagyonuk. S azok közül, akiknek van vagyonuk, ugyan hány fog szegény lányt venni nőül, ha még oly művelt is az a leány?

Bár mennyire lehangolók is ezek a gondolatok, végig kell őket gondolnia minden vagyontalan leányos apának, anyának, akinek komolyan szíven fekszik gyermekének jövője. Meg kell gondolnia, mi lesz leányából, büszkeségéből, féltékenyen őrzött szemefényéből, ha majd szülője örökre lehunytja a szemét?

Nem térhet ki ma már vagyontalan intelligens szülő az elől a kötelesség elől, hogy leányát valamely kenyérkereső pályára kiképeztesse, arra a nagyon könnyen bekövetkező esetre, hogy hajadon marad.

Sajnos a nők számára eddig megnyitott pályák közül az óvónői és tanítónői, melyre a művelt középosztály előszeretettel képezte ki gyermekeit, már túl van zsufolva, az újabb megnyitott orvosi, tanári és gyógyszerészi pálya pedig hosszas előkészülettel igényel, melyre a vidéken alig van alkalom.

Adjon isten, hogy siker koronázza annak a két tanárnak törekvését, akik városunkban a tervezett leánygimnáziummal arra vállalkoztak, hogy a nehézségeknek legalább egy — nem jelentéktelen — részét elhárítsák a lányok és szülők útjából.

Mindenki, akinek érző szíve van, csak sikert kívánhat nekik. Az ő sikerük nem jelentene mást, mint hogy leányaink kenyerét, jövőjét biztosítanunk sikerült.

A nőnek ehhez a kenyérhez joga van s ma már tisztultak annyira az eszmék, hogy őt attól a szokásos kifogásokkal elűzni nem lehet. E kifogások különben önön-maguknak mondanak ellent. A nő nem képes a szellemi munkára, ez az egyik kifogás; a nő konkurenciát csinál a férfi munkájának, ez a második. Ez pedig balarság. Ha a nő konkurenciát tud csinálni az „értékes munkájú” férfinak, akkor tud dolgozni s akkor a hosszas elméleti fejtegetésekből s a humánus ömledésekből, melyekkel egyes nagy tudományú férfiak a nőket a tudományos pályákról vissza akarják tartani, nem tűnik más ki, mint a kenyéririgység.

Omega.

A KÁRTYA.

Irta: NIKELSZKY GÉZA.

Sokat vesztett Cheilluoankennak
Bücs kormányzója. Megsokalta.
Dühöse lett ezörnyen. És dühében
Rozsa kártyáját sarokba csapta.

Gondolt nagyot, gondolt merészet:
„Száz botlítás járjon ki annak,
A kit ezután Cheilluoankarban
A kártyázáson rajtakapnak!”

„Száz botútée leez a rekontra!
S hozzája még minden bűnősenek;
Kie rézgyűrű jön a nyakába
Két hónapig, — mit nem közzön meg!”

És böice agyából hogy kipattant
Az ezma, elrendelte nyomban.
A rendőrfőnök csak mosolygott,
Kétkedve hitt a kártya-botban.

De a parancs: való igazság!
A kormányzó ur hajthatatlan.
A helyzet szerfelett komoly lett:
A kormányzó ur — esalhatatlan.

A jeles ur, a hogy kimondta,
Nem vett többé kártyát kezébe.
S a pártnerék közül — hiába,
Egy sem járulhatott elébe.

Parancs: parancs!... A kártya mind-mind
Eléava jól, vagy elkoborva.
Moccanni sem mert már, ki érte
Nem akart lenni érte megbotocorva.

A dominó, a sakk, a koska,
Előkerültek a sarokból.
De Mandeu egész tartományá
Ásított a nagyunalomtól.

Mit ér az élet kártya nélkül? ...
A pap akármit is papolhat:
Nincs üdv a földön, ha az ember
Még egy quart-ász-belát se mondhat!

Ily állapot csak Ázeiában
Lehet, de nem Mandauriában.
— Valami tenni kén', de gyorsan!
Gondolta el eck böice magában.

A sok belső titkos tanácsos,
A hadvezér, a pap, a doktor.
A patikua s a többi, — egy nap
A kormányzónak visszatrömföl:

„A száz bot: sok! A gyűrű: még több!
S két hónap: elszenvedhetetlen!
Ha kormányzó jöttét sem enged:
Itt élni tovább — lehetetlen!”

„Cheiluocankoz: Góbi pusztasága,
Hol fabatkát sem ér az élet.
Se lázadás, se pör, se dögvész: —
Pap, doktor, ügyvéd, itt nem élhet meg!”

... Sott hagyták Mandeu tartományát
Szép csöndben, lassan, észrevétlen.
Nagy lett a kormányzó haragja,
Napokig dult-fult szomjan, étlen.

De nem maradt eoká magára.
Egy nap megtette azt a viccet.
Hogy a főnökkel Koreába
Maga is átazköt — kibőnek!

A KÉTLELKŰ ASSZONYOK.

Irta: Liptófalvi István.

Szegény fiu volt Barkótyz Tihamér festőművész, a saját erejéből tartotta fenn magát tizenhat éves kora óta. Mikor tizenkét éves volt, már kint járt Olaszországban: huszonegy éves korában pedig Párizsban óriási feltűnést keltett képeivel. Ha a katonai kötelezettség miatt nem kellett volna Budapestre jönni, a mi által megszakította párisi tartózkodását — beláthatlan az a fényes eredmény — az elérhető karrier, mi az ő nevéhez máris fűződött.

Örömmel és bizonyos kitüntető — a kiváló tehetséget elismerő — tisztelettel vették körül Barkótyzt festő barátai . . .

A katonaságtól nyole hét után megszabadult, ez a nem remélt szerencse örömmel töltötte el a fiatal művész lelkét és alig várta, hogy vissza jusson Párisba, a hova őt a fényesnek ígérkező karrier csalogatta.

A véletlen úgy hozta magával, hogy Barkótyz elha asztotta Párisba való utazását. Két nagy megrendeléshez jutott. Egy igen előkelő földbirtokos és országgyűlési képviselő festette meg vele magát, majd a birtokára vitte ki és ott minden család tag ült a kitűnő festőnek. A képviselő révén az új országban is tekintélyes rész jutott Barkótyznak a festésből. És ugyanesak a képviselő protektor ki-vitte, hogy egy vidéki nagyváros püspöki templom dekoratív festését is ő kapta meg.

Tehát egyelőre bármiként is vágyakozott Párisba: elhalasztotta az utazást. De tervbe vette, hogy a mint elvégzi a nagyobb vállalkozásait, azonnal itt hagyja Magyarországot.

*

A sors másképen akarta. Barkótyz nem ment Párisba. Pedig nagyobb vállalkozásait már elvégezte. És tekintélyes összegre is tett szert — úgy, hogy a főváros egy igen élénk utcájában gyönyörű műterme is volt már. Barátai esodálkozva kérdezősködtek, hogy miért tett le arról a szándékáról, hogy visszamenjen Párisba . . . Sokan sejtették az okát . . .

— Barkótyz protektorának, a képviselőnek két leánya is volt — Azt rebesgették, hogy a két leány valamelyikeért maradt vissza Barkótyz. — És akik ezt hitték — azok nem is esalatoztak abban, hogy a képviselő kisebbik Iza nevű leánya tartotta fogva a fiatal művész szívét.

A képviselő familiája szívesen is látta a Barkótyzt, a jőnevű festő művészt. És talán Iza atyja (látva a fiatal művész óriási tehetségét) szívesen adta volna hozzá a leányát . . . De a bájos Izának eszeágában se volt, hogy ő piktorné legyen. Ő legalább is huszárezredsné akar lenni — mint Herecz Ferenc — Gyurkovics Katinkája. Csakhogy azzal a külömbiséggel, hogy az ő álmódott huszár ezredese

jóval fiatalabb legyen, mint a Gyurhovics Katinka ezredese volt . . . Mert neki az az előnye is meg van, hogy hozománya körülbelül száz ezer forint.

Tehát hogyha fiatal huszárezredes nem is lesz a férje, de legalább is bárónak kell lenni annak, a ki őt az oltárhoz vezeti . . . És hogyha már báró az ura, hát annak is legyen vagyona, hogy az ne szoruljon az ő hozományára — hogy annak kamataival ő maga kénye kedve szerint rendelkezék . . . Ezek a feltételek kővályogtak a szép Iza szépsége fejéskéjében . . . Szó sincs róla, tetszett neki Barkótzty és sejtetni is engedte a fiatal művészszel, hogy ő neki nem közömbös, sőt rokonszenvezik is vele . . . De Izának magasan szárnyaló lelki ábrándjaiba sehogyse illett a puritán lelkű piktor, a ki az élet nehéz megpróbáltatásai miatt nem igen volt turbékoló természet. — Hanem a szívét a száján tartotta és a legelső nyilvános alkalomkor megvallotta Izának végtelenül szűk körű követelmét. — Iza illő udvariassággal a bon ton követelő szabályai szerint végtelenül megtisztelve érezte magát, de okos és művelt leányhoz illően meggondolási időt kért, és különben is mielőtt határozna az édes anyuskának kell elmondania mindent.

— Barkótzty most már sejtette, hogy Iza csak játszott vele; hízelt neki az ő hírneve — és szeretett, ha udvarolnak neki, szóval udvarlónak, talán elefántnak is igen jó a híres festő, de férjnek mégis mást kell kiszemelni. Szakasztott hasonló véleménye volt a anyuskájának is, és ő maga azt is hozzá tette, hogy Iza még várhat, már csak azért is, mert ő a fiatalabbik.

A képviselő ur nagyon sajnálta az esetet és ki is jelentette Izának, hogy szívesen látta volna őt Barkótzty oldalán . . .

*

— Barkótzty buskomorra lett, szerelmi csaldottsága mellett még anyagi gondok is bántották olyannyira, hogy most már Párisba se tudott elmenni anélkül, hogy jó nevét ne ne rombolják a hitelezők zaklató, ijesztő sokasága. A neve és százezer forintot érő műterme még elég biztosíték arra, hogy egy nem fenhéjázó, mult nélküli fiatal pénzes leányt vegyen el feleségül . . . Tehát a józan ésszel bíró festő művész feltette magában, hogy esetleg fájó, de hasznos érvágást visz véghez magán . . . Szóval megragadja a legelső kínálkozó, elfogadható alkalmat és megnősül.

*

Nem sokáig kellett várákozni a meghasonlott lelkű Barkótztynak . . . A jogász bálon Iza mutatta be legkedvesebb barátját Dóry Pálmát, Dóry Gáspár volt kir. közjegyző és földbirtokos leányát, a ki bálozni jött fel Budapestre.

— Barkótzty úgy találta, hogy Dóry Palma hasonlít Izára, a haja éppen olyan hamvas szőke, a szeme szintén kék, még a beszéd modora is olyan, — hát hogy is ne, hiszen kebel barátnök, már a rochdorfi nevelőintézetben lettek egymást nélkülözhetlen jóbarátnök.

A szép Iza odasugta Pálmának, hogy a festő igen jó parti, tehát iparkodják őt megesipni. Azt persze nem árulta el, hogy a festő ő belé volt szerelmes, sőt meg is kérte már.

Néhai Dóry Gáspár és a képviselő birtokai sok ideig egymás mellett voltak. De a szomszédság megszakadt, mert Dóry Gáspár szenvedélyes kártyás volt és a mellett még a bőzén is spekulált. Egyszerre csak azzal lepte meg a feleségét, hogy a nagybirtokot eladta és a maros mentén vett egy jóval kisebbet. Kifizette az adósságait és Palma részére hozománynak elhelyezett ötvenezer forintot, ami szóval százezerre emelkedett. Persze mikor Palma férjhez menendő volt, az elhelyezett százezer forint híri hozomány már korona értékben is jóval kevesebbre apadt, mint a mennyi tényleg volt, persze erről Palma anyja mit se tudott.

Egyszerre csak azon vette magát észre Dóry Gáspár, hogy a leánya hozományából már csak tizenöt ezer forint van meg . . . De egy szerencsétlen alkalomkor az is elszórt, az utolsó száz forintokat nagylelkűen Palma anyjának adta, hogy szaporítsa vele leánya kelengyét. Most már csak a harmincezer forint érő marosmenti birtok volt meg, vagy tizenöt ezer forint teherrel. És a közjegyzői iroda is elég jól jövedelmezett . . .

Csak hogy a balsors üldözte Dóry Gáspárt, valami visszaélések miatt felfüggesztették közjegyzői állásából, hiába volt a képviselő barátjának a közbejárása a kormánynál, nem helyezték őt vissza hivatalába. Ezek a kellemetlenségek újra hoztak vagy őt hat ezer forint terhet a kisbirtokra. Palma anyja örvendett, hogy legalább leányának a hozománya sértetlen . . .

A szerencsétlenség Dóry Gáspárt a kétségbeesésbe vitte és egy örizetlen pillanatban főbe lőtte magát . . . Ekkor tudta meg Palma és az anyja, hogy a hozománynak se híre se hamva.

A gyászévnek éppen vége volt, mikor Barkótztyt bemutatták, tehát a tehetséges fiatal festőt meg kell esipni mindenáron.

A proletár leány átlátta, hogy igaza van Iza barátjának, a fiatal festő művész egészen jó parti és amellet még igen csinos, művelt és szellemes férfi . . .

Nemsokára híre ment, hogy Barkótzty fiatal festő-művész már el is jegyezte a szép Dóry Pálmát, akinek melleleg még ötvenezer forint hozománya is van. Azonkívül az anyjának van egy szép birtoka, a melyből tisztességesen megélhet. Tehát Barkótzty

elég szerencsés ember, mert a szép feleség mellett legalább nyoleveezer forint vár rá.

Barkótyz nem szerelemből vette el Pálmát, a becsületes kötelesség készítette arra, hogy adott szavát meg ne szegje . . .

Mikor Dóry Pálma sejtette, hogy a festő kételkedni kezd az anyagiakban, kedvességének minden erejével iparkodott magához láncolni völegényét. Sőt a tisztesség rovására is leányságának kockára tételével is megpróbálkozott a proletár leány, hogy körmei közül ki ne eressze a jövő megélhetésének biztosítékát . . . Barkótyz egy önfelédlt pillanatban beszület szavára fogadta meg Pálmának, hogy most már minden áron és bármi történjék is — feleségül veszi — mert kell, hogy oltárhoz vezesse!

Jól tudta már Barkótyz, hogy Pálmának nincsen hozománya. De becsületes férfiasságával kétszeres erőt érzett magában arra, hogy a kötelesség érzete mellett leküzdje azokat a nehézségeket, melyeket a megélhetés nehéz küzdelmei reá mérnek, ha Pálmát feleségül veszi. És a nehéz küzdelmes napok be is állottak, a hitelezők megrohanták Barkótyzt, mivel fizetni nem tudott, tehát csak a festékeit, eseteket és palattáját vihette el fényes műterméből, mindene a hitelezők martaléka lett.

Mivel Pálma könnyű véru teremtés volt és családja szerencsetlenségével hozzá szokott az ilyen körülményekhez, hát nem is nagyon bántotta az, hogy Barkótyzt ilyen szerencsetlenségbe rántotta. Ámbár látszólagos fájó szemrehányásokat tett magának és az anyjának, hogy ők tették boldogtalanná magukat akkor, mikor Barkótyzhoz ragaszkodtak.

A kenyérgond újra ambícióval ragadtatta meg az esetet a művészszel, de most már nem a nagyra-törő kompozíciók után törte magát a festő, hanem azon volt, hogy mentül több portré rendelése legyen . . .

Mivel az anyósának a kis marosmenti birtokát a rajta levő teher teljesen megemésztette, tehát Pálma anyja is Barkótyzhoz szorult. A festőművész megadással tűrte a sorsát és nem panaszkodott. A helyzete kezdett kedvezőbb lenni, a szerény lakásba mindég több megrendelő jött, úgy hogy Barkótyz lelki állapota a teljes megnyugvás egyensúlyába jutott. Olyannyira, hogy szinte tulboldognak érezte magát, mivel Pálma egyenlően kedves és szeretetreméltó volt hozzá, azt hitte, hogy az mindenek felett szereti is őt . . . Legalább a látszat azt mutatta és Pálma nem is adott semmi okot arra, hogy férje ellenkező véleményrel legyen róla. Barkótyz is mindent megtett, hogy Pálma és anyósának kényelmes élete legyen. És mivel önzetlen, hozzáférhetlen tiszta lelkű ember volt, nem is gondolt arra, hogy Pálmától valaha elszakítva éljen, vagy hogy az okot adna egyáltalán a válásra.

Mikor hire ment, hogy Barkótyznak megint fel-

viszi az isten a dolgát — Iza, az eddig tartózkodó barátnő is felkereste Pálmáékát.

— Ő is asszony volt már és tényleg báróné, és kilátásba helyezett ezredesné is, mert az ura mikor elvette, vezérkari kapitány volt — akit eddig még mindég soronkívül léptettek elő, alig harminchat éves a férje és már őrnagy, fecsegte Iza. — Ha ezredes lesz, akkor valamelyik huszárezred parancsnokságát fogja átvenni. Most pedig erősen Barkótyz szeme közé nézett és simogató tekintettel mondván, halnaptól kezdve kedves festő uram ülni fogok magának: az uramat születésnapjára kell, hogy meglepjem egy maga festette képpel.

Barkótyz inkább visszautasítani szeretné volna az őrnagyné kívánságát, bántotta az a tudat, hogy Iza talán az ő szerény helyzetén kíván segíteni azzal, hogy festeti magát, de később aztán meggyőződött arról, hogy egészen más gondolatok voltak azok, melyek a szép asszonyt a festőhöz vezették.

Az őrnagyné, a nagyon snajdig Iza bárónő végtelenül nagyrabecsülte Barkótyz festőt, de a festőbe inkább a régi igazlelkű udvarlót, a szerelmes férfit kereste. Bántotta a hiúságát, hogy ez a szerelmes férfi olyan radikális módon végzett szíve érzelmével és aztán bosszantotta őt az a látszat, hogy Pálma barátnője milyen boldognak látszik . . . Az pedig felette elkészerítette, hogy Barkótyz az ő szerelmese, olyan két kulaesos tudott lenni.

Nem hozott semmi nagyobb áldozatot érte. — Talán hogyha tovább kitaróan udvarolt volna neki, mégis inkább ő hozzá ment volna férjhez, mint a kapitányhoz, a kinek bizony vagyona nem volt . . . Barkótyz vele pedig sokkal szerencsésebb lett volna. Ilyen gondolatok jártak Iza bárónő fejében, mikor a festő előtt ült, aki sejtette a szép nő lelki állapotát, de nem akart alkalmat adni a múlt bolygatására.

A kép kész lett a nélkül, hogy néhány bizalmasabb szót váltottak volna. Gondolta Iza, hogy ezért ugyan kár volt két hét óta ide járnai minden nap. — A gyáva még a vállát sem esőkolta meg. Az érdeklődés, a viszontlátás vágya hozta őt ide először, az utolsó napokban pedig a szerelem végtelen érzelmével küzdött és nem volt hozzá ereje, hogy elkezdje azt, amit elmulasztott leánykorában, hogy visszahódítsa azt a szerelmet, mit leánykorában elutasított. — a két lelkű Iza nem gondolt arra, hogy ez a szerelem már vétkes, bűnös szerelem lenne — melynek örvényébe nem tudni — hogy melyikök veszett volna el: talán mind a ketten.

Barkótyz teljesen tisztában volt Iza bárónővel, ő jól tudta, és az utóbbi napokban meg is győződött arról, hogy mi célja volt a kétlelkű nőnek vele . . .

— Mikor Barkótyz kézhez kapta a boritékot, melyben a képért járó tiszteletdíjat küldte el Iza

bárónő . . . kibontatlanul adta Pálmának, hogy ami benne van, azt neki adja . . . Palma indignálódva szakította fei a borítékot és abban egy kis kartonlap kíséretében egy újdont új ezrest látott, a kartonlapot meg se nézte, az ezrest idegesen gyűrte össze és oda vetette egy közeli asztalkára, mondván: Ez egy kiesít sok azért az egyszerű képernt — ez az asszony vagy elesábitott téged — vagy elakar esábitani. Tudom, hogy szeretted leánykorában . . . Mielőtt Tihamér szóhoz jutott volna Palma szomoruan távozott a szobából. — Tihaméf csak most nézte meg a kartonlapot, amelyen alig olvasható apró gyöngybetűkből ez állott: Holnap este hét óraker szívszorongva, epedve várom, hiszen tudom, határozottan tudom, hogy még mindég szeret . . . Iza.

Barkótyz darabokra tépte a kartonlapot és nem ment el Iza bárónőhöz . . .

(Folytatjuk.)

PUSZTULÓ FAJ.

(Regény.)

— Az „ALFÖLD” számára írta: KOSZTKA MIHALY. —

XI.

Hat hónap után.

Hat hónap nagyon hosszú. Hat hónap begyógyítja a kardsebeket, begyógyítja a szívsebeket is és elfeledteti a világgal még azt is, hogy létezett valaha egy báró, kit történetesen Tallián Tódornak hívtak.

Hat hónap még arra is elég, hogy öreg hercegek tulszerelmes fiuk gyermekét adoptálják és a hatodik hónapnak ma van utolsó napja.

A Reingruber palota újra fényesen ki van világítva. Fogat-fogat után robog a gótives kapu elé; és a portás nem győz eléggé hajlongani. Nehéz koesi gördül most a kapu elé, először Sztáray-Reinbold Pál herceg ugrik ki és gyermeki figyelmességgel emeli ki — most már atyját — Reinbold János herceget.

Szálas alak az öreg, hosszú ősz szakállal, sápadt, beesett orcákkal és fiatalos fényű szemekkel.

Fenn a bájos menyasszony fogadja őket: Margit.

Mikor a szép Margit az öreg hercegnek kezét esóskolt, olyan meghatottság vett erőt rajta, hogy számeibe könnyek toltak s kibugyanva egy-egy csepp nedves barázdát szántott a sápadt arcon.

A vendégek sűrűn érkeztek és kedélyes csoportokba verődve élénken társalógtak. A nagy szalon háttérében ül a boldog apa, az öreg vasgyáros. Megviselte nagyon betegsége, hanem azért boldog.

Sztáray Margittal egy nagy pálmalevél védelme alatt cseveg.

— Ki hitte volna Margit, hogy mi valaha egymáséi leszünk?

Margit nem tud válaszolni, csak megszorítja vőlegénye kezét. Sztáray pedig folytatja.

— És ha meggondolom, hogy ezt az üdvösséget egyszer már kieresztettem kezeim közül. Oh Margitom, annyira megszenvedtem én azt, hogy méltán megérdemlem e boldogságot.

Elhallgatott. Karja önkénytelenül Margit derekára csuszott és a leány is odasimulva a daliás férfi keblére, fejét annak vállán pihentette meg.

— Lennyire szeretlek te szép menyasszonyom, suttogá Sztáray önfeledt boldogsággal. Margit felnézett reá, aztán halkán válaszolt, mégjobban hozzá simulva:

Én is . . .

Hirtelen úgy érezték, most tenniök kell valamit. És ajkaik, egymást keresve, összeforrottak. Mennyi érzelem egy esókban. Nem is tudja a leány kedvesét jobban megjutalmazni, mintha ajkát esókra nyújtja. Szerelem, szenvedély, odaadás, hűség, ragaszkodás minden, minden benn van a esókban. Kint, szenvedést, gyalázást, sérelmet tud a leány esókjával kiengesztelni . . .

A hosszú üdvösséges esók után ijedve bontakozott ki Margit az ölelő karokból s nedves szemekkel sietett kifelé a pálma levelek alól.

Sztáray megittasulva rogyott le a kis pamlagra, mely a rögtönözött kis lugasban volt.

Éjjel után aztán táneba fogott a vendégsereg. Az első turt Margittal Sztáray táncolta. Az öreg Reingruber Ferenc csillogó szemekkel nézte őket, majd lassan, mintha köd kezdett volna szeme előtt támadni, homályossá lett előtte minden, míg nem egy könnyesepp szívárgott ki szeme sarkán, s maga elé meredve, halkán mormolta:

— Édes kis Ilmám . . . mért nem lehetsz te is most itt . . .

A táncoló párok pedig csak kavaroztak előtte, a zene csak szólt tovább . . .

Mikor az első hajnali napsugár besurrant a szalonba, már csak a fiatalság polkázott, az öreg urak a játszósobában töltötték az időt.

A polka után egy pezsgő rohampolka következett, melynek a végakkordjaiba belezúgott az előrobogó fogatok dübörgése. Az eljegyzésnek vége volt.

Sztáray kezét esóskolt menyasszonyának, aztán az ajkát is megcsókolta, karonfogta az öreg herceget, elbucsuztak a vén vasgyárostól és hazahajtottak. A koesiban megszólal az öreg herceg:

— Nevet adtam én, büszkeséget adsz te, anyagot ad ő, kedves fiam ebből a házasságból új nibelungi hősök fognak származni.]

És most: finita la comedia. A mese utolsó

részét elhagyom. A szindarab csak addig érdekes, míg meg nem tudjuk „ki” „melyik”-é lesz.

Mikor a lomhullató ősz megérkezett, Sztárayék, az egynapos házások siettek elrejtetni boldogságukat a világ elől, s utaztak Balaton-Füredre.

A kupé bársonyán szorosan simultak egymáshoz, s az egymás édes közelségtől való kéjes remegésben, összehuzott szempillákkal néztek ki az ősz ezüst pókhálókka beszótt rétre.

Ritkán szóltak, azt is minden apropos nélkül.

— Majd ha vissza jövünk Füredről — mondá Margit maga elé meresztett tekintettel — vizünk koszorút Tódornak . . .

Még közelebb simultak egymáshoz és nézték, mintegy közös akarattal, az ezüst fonalak csillogását, majd valami pajkos, sejtelmes gondolattal szemükben egymásra mosolyogtak, melytől édesen borzongtak össze.

Sztáray egy hirtelen mozdulattal körülölelte az édes asszonyt és sokáig esókolta az ajkát, aztán nézték tovább az ezüst szálak csillogását . . .

(Vége.)

AUGSBURG ÉS NÜRNBERG.

(Uti jegyzetek.)

A Lech folyó menti síkon, hol őseink 955-ben veseséget szenvedtek — fekszik egy igen régi város: *Augsburg*. A XIII-ik században felvétellett a szabadkirályi városok sorába, azóta igen sok fejlődésen ment keresztül. I. Maximilian császár és V. Károly király nagyon kedvelte e várost, így aztán nem is esoda, ha e korban a folytonosan hangoztatott jelmondatban *Augsburg* is szerepel. Ekkor hangoztatták, hogy: „A velencei művészet, az augsburgi fény, a strasburgi ágyu, a nürnbergi elmésség és az ulmi arany kormányozza a világot.” Hogy *Augsburgot* fény veszi körül, az megfelel a valóságnak, mert nemesak művészekkel, hanem műremekekkel és gazdagsággal megáldott város. Holbein, Burkmaier, Amberger stb. művészek megfordultak gyakran itt. De több király és császár volt itt vendégségben, természetesen a gazdag Fuggereknél, kik gyakran kisértették a nagyuri kérelmezőket egy kiesiny zavarodott adósságból! . . .

Augsburgban igen sok nevezetes épületet találunk, minthogy egy város jellemzésénél ezt is fel kell venni — nézzük meg sorjába ezen nevezetességeket.

A Szt. Anna utcában a hasonló nevű templom emelkedik ki karesu tornyával. Belsejében néhány festőnek oltárképeit találjuk (Granachtól és Holbeintól) a nyugati oldalon pedig a Fugger kápolna van. Ennek építője Fugger Jakab (1512) Gyönyörű rena-

issaire stylusban épült. Németországban a legrégebbi zenemű alkotás. Síroltijában a Fugger családnak öt tagja nyugszik. E templom közelében találjuk Fugger János szobrát és a Maximilians-muzeumot, mely egyike a legrégebbi épületeknek. Földszinti helyiségeiben római régiségek, első és második emeletén pedig historiai és természetrajzi gyűjtemények vannak.

A szépségekben bővelkedő városnak méltó épülete a Lajos téren emelkedő tanács ház (Rathaus). A nappali életnek, vásári forgalomnak a középpontja itt van. A tér disze az Augustus kut. Egy márvány tömbön Augustus alakja áll, melyet 4 gyermek, 4 syrén és delphin vesz körül. A kuthól jövő négy hatalmas vizsugár négy folyót, Lech, Vertach, Singoldá Brunnenlecht) jelképez.

Az ennek háttérében lévő tanácsház építője Holl, korának leghíresebb építész. A kupola tetőzete, mely rézből készült, 300.000 koronába került. Egyik der oszlopon a következő felirat olvasható: „Publico consilio Publicae Salutis MDCXXX” mely alatt a város címere áll. Első emeletén az elő, a másodikon és ezek mellékhelyiségeiben az u. n. aranytermeket találjuk. (T. i. gazdag az aranyozás.)

Ha délre megyünk, akkor a Fugger házra akadunk, a felírás igazolja, hogy kik voltak ennek hajdani lakói:

„In diesem Hause sammelten die Fugger ihre Reichtümer“.

Mesés gazdagok is voltak! . . . Aranyban, ezüstben csak úgy bővelkedtek a Fuggerek, így aztán nem is esoda, ha egyes királyok keresték e család barátságát.

A ház közelében a Herkules-kut találjuk. Azt a jelenetet örökítették meg, a mint Herkules a Hydrával harcol. Hozzá hasonló a Merkur kút. A városnak legszebb része itt van a környéken a Karolina utcában, hatalmas épület a Velser ház, rajta e felírás olvasható:

„Hier war einst die Bank des berühmten Vexelhauses der Velser, die Schiffe nach Indien sandten. Bartholomeus Velser besass Venezueln das man das Verserland nannte“

Ezen utca egy nagy térre nyílik, melynek közepén a győzelmi emlék van, (1870—71) Jobb oldalon pedig a püspöki rezidencia.

A székesegyház a régi „római forum” helyén áll, mely a XIV-ik században épült gyönyörű román stylusban.

A várostól egy óra járásra a Lech mezőt találjuk, melynek földjét őseink vére itatla egykoron. Pusztaság mindenfelé! . . . A távolbau néhány gyár füstölgő kéménye az egyedüli látnivaló. Elgondolkozunk itt az ősmagyarokról, kik annyi győzelem után itt először hátráltak meg, az első nagy sebet itt nyerték. Elviszünk magunkkal egy maroknyi föl-

det emlékül, melynek minden porszeme kincs nekünk! . . . A nap eltávoztával mi is elhagyjuk e kis helyet, vonatra szállunk s mire a nap a láthatáron feltűnik, mi már *Nürnberg* falai között vagyunk.

Dacára annak, hogy a város nem nagy, mégis szép. Ő és új városra oszlik fel. A régi épületek egész sorozatát találjuk az ő városban, még a modern építkezés nyomait az új város hordja magában. Fekvése nem olyan, hogy plasztikai szépségekben, vadregényes vidékekben gyönyörködtetné a kirándulót. Szerényen huzódik meg a Rednitz folyó mindkét partján s éppen e szerénység teszi érdekessé namesak a várost, hanem a lakókat is. A környező vidéken terjedelmes szántóföldek huzódnak, melyek alkalmasak a lakók gazdasági tényezőinek előmozdítására. Nagyban folyik a komló és árpa termelés, ezzel egyben nagyon kifejlődött a sörgyártás. Helyi-erdőségek is vannak, hol aztán legelők is fordulnak elő. Valóságos oázis ez itten.

A városnak sok csinos épülete van, egyenkint hosszadalmas lenne leírni. A régi negyedben találjuk a Hans Sachs teret, közepén a hasonnevű vaszobor. Ezzel szemközt van az a ház, hol Nürnberg legnagyobb népénekese Hans Sachs született. E ház a következő felírás olvasható:

„Hans Sachs war ein Suchmacher und Poet dazu 1494—1576.

De tulajdonképen ki volt Sachs? Egy szegény szabómesternek a fia, ki gymnasiumba járt, szegénysége miatt abban kellett hagynia középsikolai tanulmányait, s felesapott suszterinasnak. Tehetsége, mely több ízben megnyilvánult indokolása alatt sem szunnyadt el. Később mint mester gyanánt készítette a cipőket és verseket. Tehetségét nemesak Nürnbergben, hanem egész Németországban is elismerték s felvették Hans Sachsot az írók sorába. Köteményein meglátszik a esziszolatlan-ság, azonban mindegyik igen eredeti. Kortársa és barátja Grube, ki híres dudás volt. Ennek is szobrot állítottak. Ezen mi elmosolyogunk, ilyen „Hazafi Verai“ féle rimfaragóknak itt szobrot állítanak, nálunk Magyarországon meg, alig van nagy költőnek szobra. Csak is a megbecsülés az egyedüli körülmény, mely arra indította a nürnbergieket, hogy népénekeseinek szobrot állítson. Szép dolog is ez! A Hans Sachs muzeumban a költő kéziratai, levelei s egyéb irományai vannak elhelyezve.

Ezen épület közelében találjuk Dürer szobrát. Hazánkból ide vándorolt festők úgy van ábrázolva a mint jobbában esetet tart, baljával pedig köpenyegét fogja össze.

— Nürnberg templomai közül megemlítendő a Szt. Jakab templom, mely a XV. században épült. Belsejében látható a híres-neves nürnbergi „Madonna kép“ és sok gyönyörű üveg festmény. Szt. Szabal-

dus templomban a hasonnevű sirt találjuk (XIII századból). A renaissance építésnek legremekebb alkotása Nürnbergben a tanácsház.

Legujabb épülete a városnak a „Germán muzeum“. Ez hajdan benézés kolostor volt, de később muzeummá alakították át. Az ő korból kő, a középkorból kép, okirat, érem, ruha, stb. gyűjtemény van. Egyik ablakán a következő felirat áll:

„Nicht aus der höhe Blantz,
Nicht aus der fürsten Kunst.
Aus deutscher Bürger fleisz
Ervachss hier deutsche Kunst.“

Nürnberg egyszersmind élénk iparos és kereskedő város. Játékszerei híresek, lehet mondani, hogy egész Európát Nürnberg látja el játékszerrel. Sörgyártása magas fokon áll. Külkereskedelme nagyobb mint a belkereskedelem. Tehát a kivitel sok, behozatal meg alig van. Népe kedélyes, főtulajdonsága, hogy szereti a sört, a mi már a németeknél való-ságos fajfeleg . . .

Záray Jenő.

SZÍNHÁZ ÉS MŰVÉSZET.

(Hli). Eléggé változatos volt a színház az utolsó időkben. Volt vendégfellépés, premierek és érdekes reprizek voltak a műsoron. Hegyesi Mari a Nemzeti Színház tagja ragyogtatta művészetét két estén át.

A premiereket illetőleg nem valami díszrejtelt szólhatunk róluk. *Lilom Klári*, Dóczy Józsefnek népszínművét csupán a dalai mentették meg a bukástól. Ismert neve van Dóczy Józsefnek, mint dalköltőnek, de a költészetet, a színdarab írást hadja ő azokra, a kik írni tudnak, mert hát elvégre indokolni kell azt, hogy miért fog szüntelen dalba a paraszt ember . . . De hogy Liliom Klári népszínműben majdnem minden szereplő énekel, ez már egy kísért igen operet izü dolog. Csoda és szinte lehetetlen, hogy Liliom Klári (Gazdi Aranka) nem énekel, pedig neki tényleg indokolt lett volna néha néha egy bus magyar nótát énekelni a kétszeres bánatok miatt. Valószínűleg csinált is Dóczy Liliom Klári részére is néhány régi dalt, de mivel Gazdi nem tud énekelni, azért maradtak el az énekszámok. Mert hát hogy Liliom Klári népszínmű élvezhető legyen, ott mindenkinek énekelni kell. Mert hanem énekel . . . hát maga a kérdőjel — a többi szereplők között ilyen volt Gazdi Aranka és Csiki László is, ezzel nem azt akarjuk mondani, hogy nem jól játszottak — sőt mindent megtettek a szerző érdekében, hogy érvényre juttassák szerepeiket . . . de hát bizony úgy jártunk ezzel a darabbal, mint a beteg gyermek a kinin cukorkával — mert ő ezt csak azért veszi be, mert az ügyes vegyész édeskissé tudta tenni a keserü kinint. A közönség is bevette a Liliom Klárit a megédesítő

bájos magyar dalok miatt, egyébként kegyetlenül kifüggyölte volna.

— Hát ki hallotta már azt, hogy egy növendék paraszt leány az uri szokásokhoz hasonlóan a gyermek születését gólya jövetelének minősítse — és hogy szerelmese előtt azt mondja: „hogy csak azt nem tudja, hogy a gólyát a nádasban, vagy a csűrben keresse, ha férjhez fog menni“ (a kis csitri parasztleány Liliom Klári huga.) No már engedelmet kérek, ennek a mondásnak az az értelme, vajjon a nádasba, vagy hova a szöszbe menjen szerelmeskedni az urával, ha majd férjhez megy, a parasztok egyszerűen gyerekről beszélnek, nem pedig a (szalombeli) gólyáról — ezt csak azért említettem meg, mert roppant bántó módon kéri a sok helytelenül helytelenebb erőltetett párbeszédkekből. Szó sincs róla Dóci dalairól csakis elragadtatással lehet szólni, de a szindarab írást hagyja ő csak másra, a ki jobban ért hozzá.

A kilencedik vigjátékról, mely szintén premier volt, mit sem szólunk, mert megvagyunk arról győződve, hogy máskor Zilahi jobban meg fogja választani azokat a darabokat, melyeket első sorban ő akar bemutatni — még akkor is, ha a t. szerzők nagyhangú kontár szerzők is.

Boccaccio operett ugy szólván telt ház előtt került színre. B. Répássy Gusztó jeleskedett ebben az egyik legjobb szerepében; de ne felejtse el máskor Répássy Gusztó, hogy Boccaccio korának legnagyobb írója volt, tehát feltétlenül művelt és mindenkor udvarias volt mindenkivel szemben; hát szerelmesével a hercegnővel szemben hogyan lett volna az.

A harmadik felvonásban a hercegnő, mikor Boccaccióval duettezik, amaz leejtette a kezében levő kis kendőcskét és Boccaccio, a híres és udvarias nőhódító látta a kendőcske leestét és szemetsértően engedte, hogy a hercegnő emelje fel azt. Egy ilyen jelentéktelennek látszó kis figyelmetlenség lerontja ám az egyébként jóalakítás eredményét és feltétlen elismerést.

A darabról és a szereplőkről már egy ízben dícsérőleg nyilatkoztunk, amit most se vonhatunk meg, mert az előadás igen jó volt, a közönség pedig jól mulatott.

Katalin új szereposztással került színre, amennyiben Germain hadnagyot Rózsa Lili játszotta. A darab kitűnően ment. Csupán azt regisztráljuk, hogy a közönség igen keveset tapsolt, csupán Zilahinét hívta a lámpák elé. Katalin előző előadása alatt Germain énekszámát a közönség Parlagival mindég megismételtette.

A következő premier *D.áma a tenger fenekén* lesz, a melyre óriási előkészületek folynak.

Ismerősökről. *Haller Irma*, az aradi Nemzeti színház volt szubrett primadonnája, a ki Zilahitól Miskolcra szerződött, fényes sikereket arat. Az alábbi kis kritika elég bizonyítéka annak, hogy nincsen mindenütt elfajulva annyira a színházba járó közönség ízlése, mint minálunk, ahol csak a cancánt tudó táncoló szubrettek hódíthatnak.

A suhanc. Az a nagy és lelkes közönség, mely Konti e dallamos operettjének tegnap annyit tapsolt, bebizonyította, hogy szecessió és cancán nélkül is lehet még mai napság is sikert aratni. És e sikernek fő megteremtője Haller Irma volt, ki annyi elevenséggel, oly sok temperamentummal, sőt nem habozunk kimondani, annyi énektudással játszotta meg a címszerepet, hogy a legszigorubb bírálatot is bátran kiállhatja. Egyszerűen bájos és szeretetreméltó volt, szóval derekasan rászolgált a tetszés megújuló nyilvánításaira.

Rédei Szidit, amint a nagyváradi lapokból olvassuk, első primadonnának szerződötték a Szigligeti színházhoz. A lapok nagy elragadtatással írják arról, hogy a direktor megnyerte a tehetséges színésznőt, a ki Aradnak is kedvence volt két év előtt. Rédei Szidi asszony Nagyváradon a Görög rabszolga Aspásia szerepében fog bemutatkozni.

IRODALOM.

Budapesten. Lampel Róbert Wodiáner F. és fia kiadásában jelent meg *Szepessy László* verses könyve.)

A nagyvárásban vallási ihlettség alkotta poémákat a szerző Majláth Gusztáv Károly gróf erdélyi püspöknek ajánlja, mint az irodalom nagylelkű pártfogójának.

A százhatvan oldalra terjedő kötetben vagy nyolcvan költemény van. Egyszerű igénytelen naiv daloeskák ezek . . . Azt himé az ember, hogy egy felszentelés előtt álló kis pap írja a verseket (talán ugyis van.) aki rabláncot ver szívének szenvedelméire és magára erőszakolja a vallásosság fenséges de avult misztériumát: nem hiszünk a dalok szívézésének igazában . . . Bizonyos cél vezet az író vallásos érzelmű verseimél, a melyekkel nem tud hatni az olvasóra. Ellenben ott, a hol a szív és a lélek megnyilatkozása nem tör a vallásosság misztériumába, ott a szerző poémái inkább élvezhetők, ime a két példa Hajnalodik című két strófás verséről:

Hajnalodik már . . . Zendül a vig dal
Csillog a fényben róna, hegyoldal.
Reszket a harmat gyenge fűszálon:
Elbűvölő szép minden a tájon.

E négy soros versike kedves, költőies és igaz: a

mellett gördülékeny könnyed és megfelel a hajnal látományának. Ime a második szakasz:

Fent a paecsirta sírja imáját,
Lent a Teremtőt gyermeki áldják.
Szálljon is égre, szálljon hála!
— Kis dalom elhal az imába.

— Amilyen szépen indul az első szakasz, olyan rossz a rövid versike második szaka.

Első sorban a paecsirta sohase sirhatja imáját: az esatog még akkor is, ha párját elvesztette, és esatog akkor, ha még annyira is bus a költő: akit a paecsirta dala csak elvi dithat. És a rim kedvéért még értelemzavart is okoz a vers szakasz negyedik sorával: szóval a *Hajnal* című versike elsőszakaszához sehogy se illik oda a második. A hosszabb verseiben is észlelhetők hasonló hibák.

A kötetben alig van négy-öt költemény, amit *költői* ihlet sugalta: poémáknak lehetne nevezni. A legjobbakat mutatónak leközöljük.

A kötet ára négy korona, elég izléses kivitelben: megszerezhető a könyves boltokban.

*

Varságh János neve még nem igen ismerős az irodalomban, de ez a néhány versike, mit tőle olvastunk, engedi következtetni azt, hogy a karácsony táján megjelenő verses kötet nem a tucat számra termő verses könyvek tartalmához lesz hasonló. Varságh János felhívása ez: *Ibolyáé*. Ezzel a címmel karácsony táján verskötetet adok ki, rímekbe olvadt érzéseket, hangulatokat. Ha dalaim csak egy szívből is visszhangra találnak, elérték céljukat. A könyv ára két korona lesz és a kik előfizetőket szíveskednek gyűjteni, öt könyv után tiszteletpéldányt kapnak. Arad, 1902. november hó. Varságh János, (Osztrák-magyar bank.

*

A Magyar Közélet mely dr. Halmai Elemér szerkesztésében félhavonként jelenik meg, a november 1-i számában az érdekes cikkek egész sorozatát hozza. Első helyen a szerkesztő elmélkedik a politikai helyzetről. Dr. Várkonyi Oszkár a Vítás tengersizem-ről ír jogászi tudással. Hekler Antal folytatja Görög földön című tanulmányát, míg „Stephenson” a felújított vicinália címen közöl érdekes tudnivalókat. Követi e közleményt Ráskai Ferenc hangulatos elmélkedése: Az anya szobra. Igen érdekes, a mit dr. Kalmár Antal ír a napokban elközzott könyvéről: Beksies Gusztáv történet- és közjogírása. Furiosó ezuttal igen időszerű, csipős okmánynyal támogatott közleménye legközelebb a politikában alighanem vízet fog zavarni. Gorjki Maxim regénye. Egy színházlátogatónak a szerkesztőhöz írt nyílt levele és végül Z—y, Naményi Lajos, r+f, Somogyi Péter és Molnár Gyula alapos kritikai fejtegetései fejezik be a minden tekintetben sikerült füzetet, melynek szerkesztősége és kiadóhivatala Budapest V., Kálmán-utca 10. alatt van.

A NAGY VILÁGBÓL.

× **A belga király házasodik.** Hozzá vagyunk már ahhoz szokva, hogy a legképtelennek látszó hírt is valószínűnek tartjuk, a mi nap nap után szárnyra kel az öreg, de végtelenül ifju és bohém szívű belga királyról. — A kiról a jövő operettek színi irodalma minden bizonnal hűségesen meg fog emlékezni. És bizony, bizony nem egy mulatságos épirod fogja tarkítani a mulatós és mecénás természetű királyról irandó operetteket.

Mindenesetre izes pletyka az, amit a belga arisztokraták egymbs között sugdosnak. A dolog senkit sem lep meg tulajdonképen; igaz ugyan, hogy a belga fejedelem ősz szakála már 68 évet hirdet, de ki ne ismerné az ő fiatalos szívét, mely meg-megdobog még a esinos hölgyekért. A menyasszony nevét senki sem tudja s akik állítják a hír valódiságát, azok bizonyos tényekből következtetik ezt. Lipót például tudvalevőleg összes vagyonát az államra hagyta, s ezt a szándékát most legujabban megmástitotta. Nem azt mutatja-e az, — beszélük a házasság híret terjesztők, — hogy a király örökösre számít? A másik valóság, a miből a nászt következtetik, az, hogy a király az unokaöccsese, tehát a mostani trónörökös számára építés alatt levő palotánál a munkálatokat beszüntette. Ismét egy jel — sutogták — hogy Lipót egy ezután születendő trónörökösre számít. — Látható tehát, hogy a hír nagyon gyengén van alapozva s inkább csak mint pikáns mende-monda jöhet számba, annál inkább, mert senki sem tudja megemlíteni a menyasszony nevét.

Legujabban pedig, — a mit már igazán mindenki szívesen venne tudomással Belgiumban — az a hír van elterjedve a belgák királyáról, hogy leköszön. Tekintetbe véve a bonvivant fejedelem multját és tekintve azokat a kínos botrányokat, melyek legujabban az ő nevéhez fűződnek, bizony, bizony sokkal jobban tenné az ősz mulatós fejedelem, hogy le tenné fejéről a koronát, mely bizony nem sok dicsőséges fénysugárt árasztott az ő fejéről: elképzelhető azon öröm, mi Belgiumban lenne: ha tényleg lemondana Lipót király.

*

△ **Ne sirj, ne sirj, Kossuth Lajos:** 1 Kapitány és egy Kadét.

— Ritka eset, De hála isten mégis megtörtént itt nálunk Aradon: Egy előkelő uri társaság húzatta a cigánynyal a ropogós magyar nótákat. . . . Csak két asztalnál voltak vendégek, amikor a cigány a Kossuth nótát kezdte játszani.

A kapitány és a kadét felállva hallgatták végig a magyarokat e kedves nótáját és szívéllyes köszöntéssel az uri társaság felé fordultak és csakis a Kossuth nóta végeztével távoztak el a teremből.

— És ez éppen most történt, a mikor Fejérváry becsületbíróság elé állítja azt a minden ízében magyar tartalékos tisztet, a kinek bátorsága volt tiltakozni az osztrák néphimnus ellen.

— Látjuk az idők jelét annak, hogy ott fog puhányá tehetetlenné válni — az osztrák császári és királyi elavult tradíciózus — fegyelem, a hol legkevésebbé sem remélik: a hadseregben.

— Igen! már látjuk a mindeneget megújító kor szellemét.

Tehát csak hallgassa meg nyugodtan minden tiszt a Kossuth nótát, ha a portopéja még annyira is *császári* és királyi.

*

○ **Nőcsábítás — házassági kényszer.** Sajátságos tünet, hogy nálunk a nőcsábítást a férfierények zománcával vonja be a közfelfogás. Vannak társadalmi rétegek, amelyek annál különbnek tartanak egy-egy férfit, minél több „kaland“ dal dicsekedhetik. Természetes fokozatok is léteznek e „férfierények“ mértékénél. A dicsőség rangsorozása azonban változik. Vannak, kik nagyobb szerepnek tartják azt a kalandot, amelynek főszereplője asszony; természetesen férjes asszony. Vannak viszont, kik többre becsülik, ha valaki leányokat nevezhet meg kalandjai szereplőinek. Férfiak, főleg pedig fiatalabb urak társasága alig is képzelhető anélkül, hogy szó ne essék nőhódításokról. Csakhogy míg ezek azelőtt leginkább házassággal végződtek, addig manapság jól mulat a társaság az oly „filiszteren“, aki azt hiszi, hogy mert megszeretett egy nőt, azt feleségül is kell vennie.

Az az életnézet, amely pénzzel mindent megváltatónak tart, alapjában felforgatja a társadalom felfogását. Hogy miben áll ez az életnézet? Udvarlunk egy nőnek, igyekszünk megszerezni a rokonszenvét. Ha ez megvan, megvalljuk, hogy lángolóan szeretjük, imádjuk. S ha sikerült a vallomást elhítenünk, ha a hívó nő szerelemittasan borul a karjainkba, elhíttjük vele, hogy nem tudnánk élni nélküle és megesküszünk, hogy oltár elé vezetjük. A nő hisz. S ha azután figyelmeztet ígéretünkre, a válasz — a pénztárca csörgetése és luciferi kacaj lesz. Es ezzel az új kalandot elkönnyelhetjük, hogy minden alkalommal megnevetessük a társaságot egy lépre csalt nő hiszékenységének keserű árával. Megtörténik nagy ritkán, hogy bírói segílyt is kénytelen igénybe venni a megcsalt nő, de ennyit megér a „kaland“, sőt ezzel talán teljesebb is lesz.

Hisz miről is lehetne szó? Arról talán, hogy a törvény ereje kényszeríti helyreállítani az elkövetett bűnt? Dehogy. Törvényeink nem ismerik el bűnnek a nőcsábítást, nem büntetik, hanem legfőkébb megfizettetik egy pár forint gyermektartási díjjal.

A mi törvénykönyvünkben tehát hiányzik a nőnek megbecsülése, holott a külföld már régóta gondoskodik arról, hogy a nőcsábítás kalandjának eldicsekvése ne a társaságokban, hanem a büntetőbíró asztalának korlátjai

előtt történjék és hogy az erény ára ne a társaság magasztaló röheje legyen, hanem a börtön elmékedésre alkalmas magánya.

Valóságos legendák járnak a közfelfogásban például e tekintetben Amerikáról. Az erről szóló hírek szerint inkább a nők, mint a dollárok hazájának nevezhetők. Ki ne olvasta volna már például azt, hogy az amerikai bíróság arra kényszerítette a férfit, hogy elvegye azt a nőt, akinek házasságot ígért. S ha az ígéretet a házassági kényszerrel torolja meg, a nőcsábítást szabadságvesztéssel is sújtja. De szóljunk európai országokról, amelyeket nem vesz körül a nagy távolság miatt az extravaganciák homálya. Éppen legutóbbi számunkban adtunk hírt, hogy a bécsi büntető járásbíróság arra ítélte egy könnyvelőt, hogy nőül vegyen egy fiatal leányt, akit házassági ígérettel elesabított. Határidőt tűzött ki a bíróság, amelyen belül törvényes házassággal tegye jóvá a bűnt, amelyet ellenkező esetben büntetéssel fog sújtani. — Hasonló hír érkezik Párisból is. A szajnai polgári bíróság egy leány elesabítása miatt 50.000 frank kártérítésre ítélte egy férfit, kimondván azonban az ítéletben, hogyha nőül veszi a leányt, nem kell fizetnie. S a párisi viveur ki is jelentette a leánynak, hogy elveszi. De mert a leány ezt is kívánja, hogy a házassággal egyidejűleg a — gyermeket is törvényesítse, erre pedig a férfi nem hajlandó, legközelebb újra foglalkoztatni fogja az ügy a bíróságot.

A külföld országai tehát gondoskodtak arról, hogy a kalandvágyó férfiak ne a házassági ígéretnek komolyan ható erejével szerezzenek szenvedő szereplőket mulatságaikhoz s a női becsület elrablása büntetethez szem pontjából legalább is a mindenhátró pénzzel legyen egyenlő. A magyar büntetőtörvény kilátásba helyezett novellája ugyan ígéretet ezt, de addig s ez Isten tudja, hogy mikor lesz, a férfierény koronájának tartják széles körben sok ezer nő elrablott becsületét, legázolt boldogságát.

d.

*

□ **A zenebárcák.** Kitértek a szegénynek nyakát a szerdai közgyűlésen. Meg sem születtek még s már is eltemették őket. Nagyon védeni akarták a kávécsok érdekeit, sajnálták őket, hogy ezután csak öt korona ellenében mulathassanak náluk a vendégek s rosszabbították a helyzetükön avval, hogy eltörölték a zenebárcák intézményét. Eddig és ezután az volt a gyakorlat, hogy a mellékutcai kávéházakban csak rendőri engedély mellett lehet zárórán túl mulatni. Az inspekciós rendőrtisztet fel kell álmából költeni annyiszor, ahány korcsmában, vagy kávéházban mulatnak s ha a rendőrségedtiszttur éreztetni akarja az ő egy éjszakát terjedő hatalmát, vagy rossz kedve van a felköltés miatt, akkor nem adja meg az engedélyt s a szegény kávécs, a vendégeit ennek folytán nem meri kidobni, — megbüntetik. Hát így segített a törvényhatóság ha kávécs iparosok sanyaru helyzetén.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

L. M. Arad. Végtelenül sajnáljuk, de nem tehetünk ebben a dologban semmit. Tessek napilaphoz fordulni. A napi sajtó sokkal illetékesebb az ilyen dolgokra és ön is többet fog vele elérni.

U. G. Arad. Gyenge kísérletezés csupán, azért nem közöljük.

Falusi Terka. Lehet, hogy a karácsonyi számig idők is lesz hozzá, tehát remélhet.

Érdeklődő. A kért színtén munkatársunk.

V. J. Arad. Az „Bolyák”-ból küldjön be mutatót.

Ütdözött. Nem kívánjuk az ilyesmikkel olvasóinkat agyon üldözni.

Nem közölhető. Elszállott a madár. — Nyugovóra. — Lenke naplója. — Ádász kaland. — Színházi észrevételek. — Az első bál.

EMKE gyújtót kérjen mindenki!

Aradi Ipar és Népbank.

Meghívás.

Az Aradi Ipar- és Népbank részvény társaság **1902. évi november hó 27-én d. e. 11 órakor** az intézet tanácsstermében **rendkívüli közgyűlést** tart, melyre a t. részvényesek a t. telettel meghívotnak.

Tárgysorozat: 1. Az alapszabályok 151. és 152. §§ ainak megváltoztatása. 2. Az igazgatóság jelentése és javaslata a felmerült hiányok fedezése tárgyában. Fel hívjuk azon t. részvényeseket, kik ezen közgyűlésen szavazati jogukat érvényesíteni kívánják, hogy az alapszabályok 69. §-a értelmében a nevükre átírt részvényeket a közgyűlés megtartása előtt legalább 24 órával az intézet pénztáránál elismervény mellett letenni szíveskedjenek. Arad, 1902. november 11. **Az igazgatóság.**

Mi aradiak Budapesten a New-York kávéházban találkozzunk.

KRIEGLER H.

ÓRÁS ÉS ÉKSZERÉSZ

ARAD, ANDRÁSSY-TÉR.

A legnagyobb választék ezüst diszmu-áru tárgyokban.

Mindenmű órajacítások elfogadtatnak 3 évi jótállás mellett.

SZOLID ÁRAK!

Nattán Aladár

czimirodaja, czimszetteküldési és reklám-cállalata.

Budapest, VIII., Rákóczy-tér 3.

Elvállalja árjegyzékek, körlevelek, mutatványszámok stb. megczimzését és szetteküldését. Legnagyobb czimiroda Magyarországon, több mint

50 millió czim

áll rendelkezésére, melyeket az összes európai államokból hivatalos uton szerzett be. Állandóan 60-80 irnokot alkalmaz, képes naponta esetleg 100.000 czimet is borítékra vagy czimszalagra írva teljesen postakészen szállítani.

DEUTSCH IZIDOR

ÓRÁS ÉS ÉKSZERÉSZ

ARAD, TEMPLUM-UTCZA, MINORITA-PALOTA.

Legolcsóbb bevásárlási forrás

óra-, ékszer-, arany- és ezüstműekben.

Legnagyobb választék!

Ekszertárgyak,

tört arany-, ezüstműek és zálogczédulák a legmagasabb árban megvételnek.